

महाराष्ट्र शासन

आयुक्त आरोग्य सेवा व अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान

राज्य आरोग्य सोसायटी, सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांचे कार्यालय

आरोग्य भवन, ३ रा मजला, सेंट जॉर्ज रुग्णालय आवार, पी. डिमेलो रोड, फोर्ट, मुंबई - ४०० ००९

दूरध्वनी : ०२२-२२७९ ७५०० | ईमेल : mdnrhm.mumbai@gmail.com | www.nrh.maharashtra.gov.in

जा.क्र.संआसे/NTCP / तंबाखू / ५४२०-५३/२०१८

दिनांक - १२/२०१८
प्रतिबंधाबाबत.

विषय - शासकीय/निमशासकीय कार्यालय, शासकीय संस्था व कार्यालयांचा परिसर हा तंबाखू व तंबाखूजन्य पदार्थापासून प्रतिबंधीत करणेबाबत...

संदर्भ - केंद्र शासनाचे निर्गमित केलेले दि. २०/११/२०१८ रोजीचे परिपत्रक

क्र. D.O.No.P.16012/06/2017- TC

केंद्र शासनाच्या स्वास्थ आणि परिवार कल्याण विभागाच्या सचिव मा. प्रिती सुदान यांनी सर्व शासकीय/निमशासकीय इमारतींचा परिसर हा तंबाखू खाणे, थुंकणे व धुम्रपान विरहीत करण्याकरीता दि. २७/११/२०१८ रोजी पत्र दिले आहे.

सर्वांना माहिती आहे की, तंबाखू व तंबाखूजन्य पदार्थांच्या खाण्यामुळे, थुंकण्यामुळे/धुम्रपानामुळे आरोग्यावर घातक परिणाम होतात. कर्करोग, हृदयरोग, मधूमेह, फुफ्फुसांचे आजार, पक्षाघात, व्यंघत्व, अंधत्व, क्षयरोग, मुखरोग इत्यादी प्रकारचे आजार प्रामुख्याने तंबाखू खाणे, थुंकणे व धुम्रपान करण्यामुळे होतात.

तंबाखू व तंबाखूजन्य पदार्थ प्रतिबंध कायदा - २००३ च्या कलम - ४ प्रमाणे जे व्यक्ती तंबाखूचे सेवन करत नाही अशा व्यक्तींना जे व्यक्ती धुम्रपान व तंबाखूचे सेवन करतात त्यांच्या पासून संरक्षण करण्याकरीता शासकीय कार्यालये/ निमशासकीय कार्यालये/ कार्यालयाचा परिसर/ उपहार गृहे इत्यादी सार्वजनिक ठिकाणी तंबाखू खाणे / धुम्रपान करणे/ थुंकणे हे प्रतिबंधीत करण्यात आले आहे.

त्यामुळे या सर्व लोकांच्या आरोग्याच्या दृष्टीने तसेच कार्यालये स्वच्छ ठेवण्याकरीता “स्वच्छ भारत स्वस्थ भारत” या अभियानाचा एक भाग म्हणून सर्व शासकीय कार्यालये/ निमशासकीय कार्यालये/ कार्यालयाचा परिसर/ उपहार गृहे इत्यादी सार्वजनिक ठिकाणी तंबाखू खाणे / धुम्रपान करणे/ थुंकणे इत्यादींसाठी प्रतिबंधीत आहे व हा कायद्याने गुन्हा आहे त्यामुळे आपल्या कार्यालयात या गोष्टींवर प्रतिबंध करण्यात यावा.

निरोगी गाव, निरोगी देश

यासाठी आपल्या कार्यालयीनस्तरावरून मार्गदर्शक सुचना काढाव्यात तसेच आपले व आपल्या अधिनस्त असलेल्या सर्व कार्यालये, निमशासकीय कार्यालये, रुग्णालये तंबाखू मुक्त करावे. तंबाखू मुक्त परिसरात धुम्रपान करणे व तंबाखू खाऊन थुंकणे हा दंडात्मक गुन्हा आहे असे घोषित करावे. तंबाखू मुक्त कार्यालये यासाठीच्या मार्गदर्शक सुचना केंद्रशासनाने पाठविल्या आहेत त्याचे मराठीकरण करून सोबत जोडलेले आहे. त्याचप्रमाणे आपल्या जिल्ह्यातील आपल्या अधिनस्त सर्व कार्यालये " तंबाखू मुक्त परीसर " म्हणून घोषित करावे व दर्शनिभागावर सोबत जोडल्याप्रमाणे सुचना फलक लावावे.

(तंबाखू मुक्त परिसरासाठीच्या मार्गदर्शक सुचना व दर्शनी भागात लावण्यात येणारी फलक याचे प्रारूप सोबत जोडले आहे.)

आयुक्त (आरोग्य सेवा)
तथा अभियान संचालक,
राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई

प्रति,

- १) जिल्हा अधिकारी (सर्व)
- २) मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
जिल्हा परिषद (सर्व)
- ३) जिल्हा शल्य चिकित्सक
जिल्हा सामान्य रुग्णालय (सर्व)
- ४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी
जिल्हा परिषद (सर्व)

परीपत्रक

तंबाखू आणि तंबाखूजन्य पदार्थांच्या सेवनाने/धुम्रपान यामुळे मानवी शरीरावर दुष्परिणाम होतात, असंसर्गजन्य रोगांमधील कर्करोग, हृदयविकार, मानवी हृदयाशी निगडीत रोग, फुफुसांचा कर्करोग हे सर्व तंबाखू व तंबाखूजन्य पदार्थांच्या सेवनाशी निगडीत आहेत. तंबाखू व तंबाखूजन्य पदार्थांमध्ये ६ ते ८ अशी घटक आहेत ज्यांमुळे लोक मृत्यूमुखी पडतात. भारतामध्ये दरवर्षी होणाऱ्या मृत्यूंमध्ये ८ - ९ लाख मृत्यू हे तंबाखू सेवनाने होत असतात.

सार्वजनिक ठिकाणी धुम्रपान केल्यामुळे आणि थुंकल्यामुळे त्यामधून स्वाईन फ्लू, क्षयरोग, निमोनीया आणि पोटाचे विकार इत्यादी जंतूसंसर्गजन्य आजार पसरतात. क्षयरोगाचा विषाणू हा थुंकीद्वारे पसरतो त्यामुळे इतर लोकांना सार्वजनिक क्षेत्रांमध्ये थुंकल्यामुळे आरोग्यास धोका निर्माण होतो.

धुम्रपान आणि तंबाखूच्या सेवनापासून तरुणांना/युवापीढीला आणि जनसामान्यांना दुर ठेवण्या करीता केंद्र शासनाने सिगारेट आणि तंबाखू जन्य उत्पादने (जाहीरात,प्रतिबंध व व्यापार, वाणिज्य, उत्पादन, पुरवठा व वितरण यांचे नियमन) कायदा २००३ तयार केला आहे.

सार्वजनिक ठिकाणी त्यामध्ये शासकीय कार्यालये/निमशासकीय कार्यालये/शासकीय संस्था/ कार्यालयातील कामाची जागा, उपहारगृह व सार्वजनिक ठिकाणी धुम्रपान न करणाऱ्या व्यक्तींच्या संरक्षणाकरिता सिगारेट आणि तंबाखू जन्य इतर उत्पादने प्रतिबंधक कायदा २००३ च्या कलम - ४ अंतर्गत तंबाखू खाणे/थुंकणे/धुम्रपान करण्यास प्रतिबंध आहे.

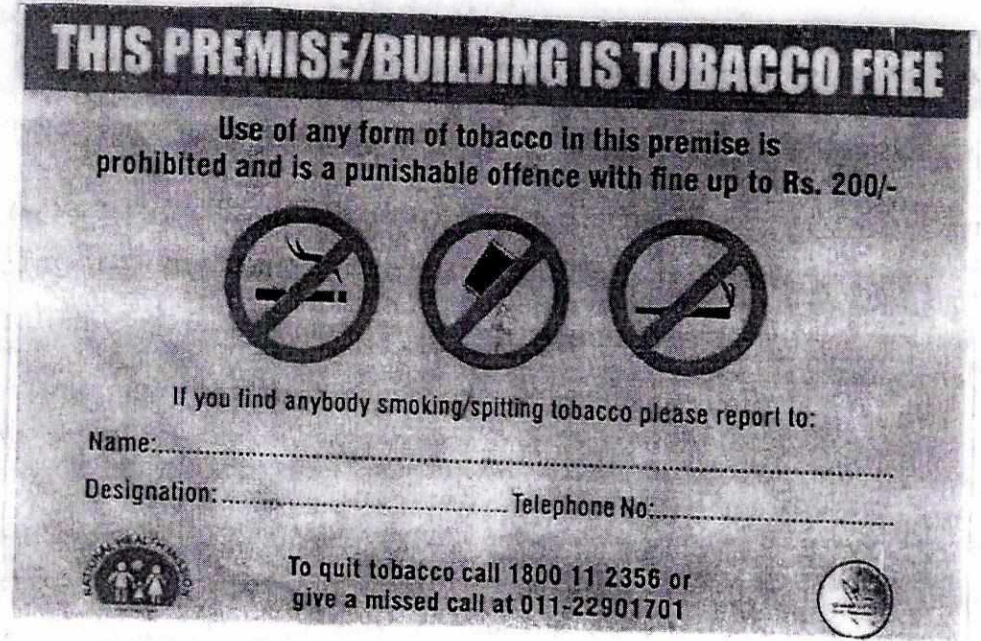
भारतीय दंड संहितेच्या कलम - २६८ मध्ये अंतर्भूत केल्याप्रमाणे 'जिच्या मुळे जनतेला अथवा आजुबाजूस राहणाऱ्यांना अथवा ज्यांची मालमत्ता अथवा वहीवाट आहे. अशा सरसगट सर्व लोकांना नुकसान अटकाव धोका किंवा त्रास होतो. अशी कोणतीही कृती करणारी किंवा अश्या बेकायदेशीर कृती करणारी व्यक्ती सार्वजनिक उपद्रवाबद्दल दोषी असते. सामाईक उपद्रवामुळे काही सोय अथवा फायदा होतो या कारणवरून तो माफ होत नाही'.

करीता जनसामान्यांचा आरोग्य दृष्टीकोनातून आणि शासकीय इमारती स्वच्छ राहण्यासाठी "स्वच्छ भारत स्वस्थ भारत" माहिमेद्वारे शासकीय इमारतीची साफसफाई करून शासकीय कार्यालये व परिसर हा "तंबाखू मुक्त परिसर" म्हणून जाहिर करण्यात आला आहे. सदर परिसरामध्ये धुम्रपान आणि थुंकणे हे दंडात्मक गुन्हा आहे.

➤ शासकीय ईमारतीच्या प्रत्येक मुख्यद्वार/ईतर द्वार जिथून ईमारतीमध्ये प्रवेश होतो. प्रत्येक मजल्याच्या लिफ्ट शेजारी आणि विविध भागांमध्ये, पुढील तरतुदीसह तंबाखू व तंबाखूजन्य पदार्थांच्या निशेधार्थ फलक चिटकवणे

- १) फलक हा कमीत कमी ६० से.मी. X ३० से.मी. असावा.
- २) सदर फलकामध्ये पुढील सुचना इंग्रजी तथा स्थानिक भाषेचे ईमारतीमध्ये व आवारात नमूद कराव्यात " सिगारेट अथवा तंबाखूजन्य उत्पादने वापरण्यास मनाई/बंदी आहे. असे आढळल्यास रु. २००/- इतका दंड आकारण्यात येईल
- ३) सदर फलकाच्या खालील बाजूस ज्या अधिकाऱ्याकडे तंबाखू नियंत्रण कार्यक्रमाची जबाबदारी दिली आहे त्याचे नाव, पदनाम व दुरध्वनी क्रमांक छापण्यात यावा.

चित्र नं. १

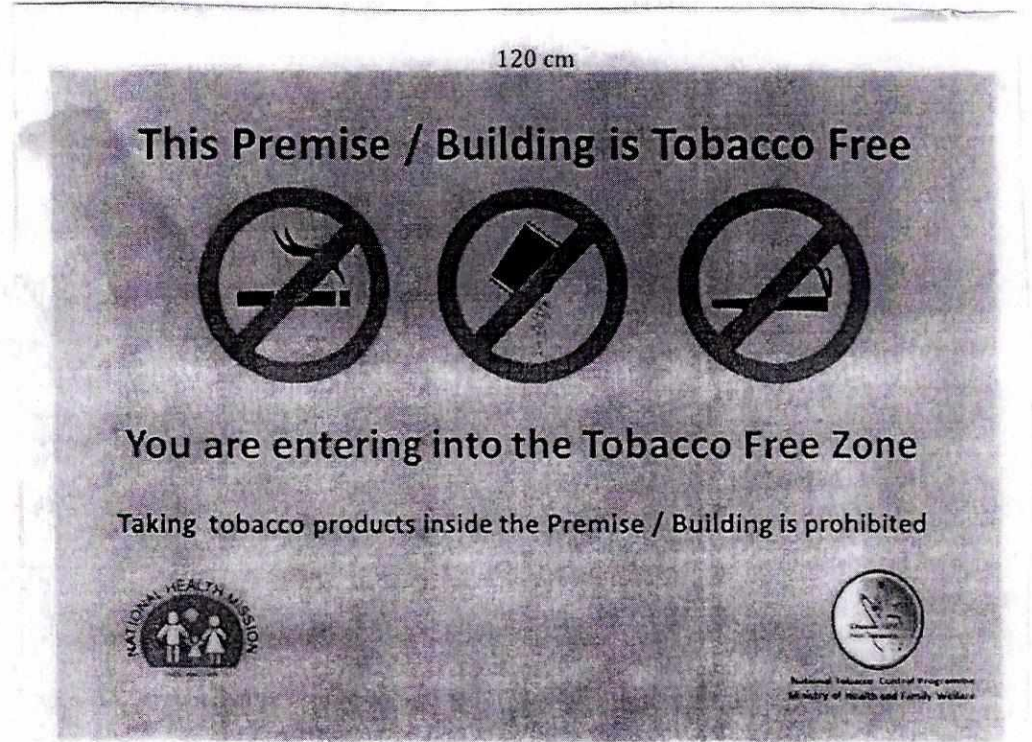
२) सदर तंबाखू प्रतिबंधीत कायद्याचे सिगारेट आणि तंबाखू जन्य उत्पादने कायदा २००३ चे उल्लंघन झालेले आढळल्यास राजपत्रित अधिकारी किंवा त्यांनी नियुक्त केलेल्या अधिकाऱ्यास/कर्मचाऱ्यास दंडात्मक कार्यवाहीची रक्कम जमा करून उल्लंघन करणाऱ्यास दंडपावती देतील व रक्कम जमा करून घेतील पावतीचा नमुना परीशिष्ट-१ मध्ये जोडला आहे

३) जमा झालेली रक्कम ही त्या कार्यालयाच्या विभागाच्या लेखाशिर्षातर्गत जमा करण्यात यावी.

४) शासकीय ईमारतीच्या मुख्य प्रवेशद्वाराजवळ फलक हा १२० से.मी. X ६० से.मी एवढा असावा.

५) शासकीय इमारतीच्या सर्व द्वारांवर तंबाखू उत्पादन जमा करण्याकरीता एका पेटीची व्यवस्था असली पाहिजे जो कोणी तंबाखूचे उत्पादन बाळगत असेल तो सदर पेटीमध्ये तंबाखू उत्पादने जमा करील अशा स्पष्ट सुचना दर्शनी भागावर लावण्यात याव्यात .

चित्र क्र. २

पावती

मंत्रालय/कार्यालय

पावती क्र.....

पावती

दि.

मिळालेली रक्कम..... (शब्दामध्ये)

यांच्याकडून

पुर्ण पत्ता

..... च्या खात्यावर

च्याकडून (परिसराचे नाव) येथे सिगारेट आणि तंबाखू जन्य उत्पादने
(जाहीरात,प्रतिबंध व व्यापार, वाणिज्य, उत्पादन, पुरवठा व वितरण यांचे नियमन) कायदा २००३
गुन्ह्याचे उल्लंघन झाले आहे. परीपत्रक दि.....

स्वाक्षरी, (उल्लंघन कर्ता)

प्राधीकृत अधिकारी

.....

.....